

การปรับโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ปรีชาพล ทองพลอย
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
กลุ่มนิเทศฯ สพป.ระนอง

ความนำ

โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เป็นส่วนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดรายวิชาที่จัดสอนในแต่ละปี/ภาคเรียน ประกอบด้วย รายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พร้อมทั้งจำนวนเวลาเรียน หรือหน่วยกิตของรายวิชา การปรับโครงสร้างหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในส่วนของมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) แต่ยังคงหลักการและโครงสร้างเดิมของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศ โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงเนื้อหาให้มีความทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ คำนึงถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียน มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นสำคัญ เตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ พร้อมทั้งจะประกอบอาชีพ และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สามารถแข่งขันและอยู่ร่วมกับประชาคมโลกได้ กรอบในการปรับปรุงหลักสูตรต้องการให้มียุทธศาสตร์ที่เป็นสากลเทียบเท่านานาชาติ จึงปรับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดให้มีความชัดเจน ลดความซ้ำซ้อน สอดคล้องและเชื่อมโยงกันภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้และระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตลอดจนเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน จัดเรียงลำดับความยากง่ายของเนื้อหาในแต่ละระดับชั้นตามพัฒนาแต่ละช่วงวัย ให้มีความเชื่อมโยงความรู้และกระบวนการเรียนรู้ โดยให้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความคิด

ในการปรับหลักสูตรในครั้งนี้ ทุกสถานศึกษาได้ดำเนินการมาตั้งแต่ ปีการศึกษา 2561 ซึ่งหลักสูตรที่มีการปรับได้นำไปจัดการเรียนการสอนมาแล้ว 1 ปีการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาส ในระหว่างการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนก็จะมีติดตามผลการใช้หลักสูตร มีการเก็บสภาพปัญหาและข้อบกพร่องจากการใช้หลักสูตร เมื่อสิ้นปีการศึกษาก็นำผลดังกล่าวตรวจสอบ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป โดยสาระสำคัญในการตรวจสอบและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาในครั้งนี้ สถานศึกษาจะต้องตรวจสอบดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การจัดสรรเวลาเรียนในรายวิชาพื้นฐาน

ต้องจัดให้ครบ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รายละเอียดดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้/กิจกรรม	เวลาเรียน	
	ระดับประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษา
● กลุ่มสาระการเรียนรู้ - ภาษาไทย - คณิตศาสตร์ - วิทยาศาสตร์ - สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม - สุขศึกษาและพลศึกษา - ศิลปะ - การงานอาชีพและเทคโนโลยี - ภาษาต่างประเทศ	สถานศึกษาจัดสรรเวลาได้ตามความเหมาะสม	สถานศึกษาจัดสรรเวลาได้ตามความเหมาะสม
รวมเวลาเรียนพื้นฐาน	840 ชั่วโมงต่อปี	880 ชั่วโมงต่อปี
● กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120 ชั่วโมงต่อปี	120 ชั่วโมงต่อปี
● รายวิชา/กิจกรรมที่สถานศึกษาจัดเพิ่มเติมตามความพร้อมและจุดเน้นกลุ่มสาระการเรียนรู้	สถานศึกษากำหนด	สถานศึกษากำหนด
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	สถานศึกษากำหนด	สถานศึกษากำหนด

หมายเหตุ

- วิชาประวัติศาสตร์ ป.1-ม.3 จำนวน 40 ชั่วโมง/ปี
- การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ป.1-ป.3 200 ชั่วโมง/ปี
- ป.1 – ป.3 สามารถจัดเวลาเพิ่มเติมเป็นเวลาของภาษาไทยและคณิตศาสตร์พื้นฐานได้
- การกำหนดเวลาเรียนต้องสอดคล้องกับเกณฑ์การจบ

2. การจัดรายวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

2.1 ระดับประถมศึกษา

- นำมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระที่ 1 จำนวนและพีชคณิต สาระที่ 2 การวัดและเรขาคณิต และสาระที่ 3 สถิติและความน่าจะเป็น ไปจัดทำเป็นรายวิชาพื้นฐาน 1 รายวิชา/ปี
- สามารถจัดรายวิชาเพิ่มเติมได้ตามความพร้อม จุดเน้นของสถานศึกษา ความต้องการและความถนัดของผู้เรียน โดยจัดเป็นรายปีตามโครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนด และกำหนดเป็นผลการเรียนรู้ของรายวิชานั้นๆ

2.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

- นำมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระที่ 1 จำนวนและพีชคณิต สาระที่ 2 การวัดและเรขาคณิต และสาระที่ 3 สถิติและความน่าจะเป็น ไปจัดทำเป็นรายวิชาพื้นฐานได้มากกว่า 1 รายวิชาในแต่ละภาค/ปี

- สามารถจัดรายวิชาเพิ่มเติมได้ตามความพร้อม จุดเน้นของสถานศึกษา ความต้องการและความถนัดของผู้เรียนและเกณฑ์การจบ โดยจัดเป็นรายภาคตามโครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนด และกำหนดเป็นผลการเรียนรู้ของรายวิชานั้น ๆ

3. การจัดรายวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

3.1 ระดับประถมศึกษา

- นำมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ สาระที่ 2 วิทยาศาสตร์กายภาพ สาระที่ 3 วิทยาศาสตร์โลกและอวกาศ และสาระที่ 4 เทคโนโลยี ไปจัดทำเป็นรายวิชาพื้นฐาน 1 รายวิชา/ปี

- สามารถจัดรายวิชาเพิ่มเติมได้ตามความพร้อม จุดเน้นของสถานศึกษา ความต้องการและความถนัดของผู้เรียน โดยจัดเป็นรายปีตามโครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนดและกำหนดเป็นผลการเรียนรู้ของรายวิชานั้น ๆ

3.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

- นำมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ตัวชี้วัด สาระที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ สาระที่ 2 วิทยาศาสตร์กายภาพ สาระที่ 3 วิทยาศาสตร์โลกและอวกาศ และสาระที่ 4 เทคโนโลยี ไปจัดทำเป็นรายวิชาพื้นฐานได้มากกว่า 1 รายวิชาในแต่ละภาค/ปี

- สามารถจัดรายวิชาเพิ่มเติมได้ตามความพร้อม จุดเน้นของสถานศึกษา ความต้องการและความถนัดของผู้เรียนและเกณฑ์การจบ โดยจัดเป็นรายภาคตามโครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนด และกำหนดเป็นผลการเรียนรู้ของรายวิชานั้น ๆ

4. การจัดรายวิชาหน้าที่พลเมือง

สถานศึกษาทุกแห่งต้องจัดการเรียนการสอนหน้าที่พลเมือง โดยมีเป้าหมายของการจัด คือ การส่งเสริมการสร้างความเป็นพลเมืองดีของชาติ ตามความพร้อม และบริบทของสถานศึกษา ทั้งนี้ ควรระบุว่าได้จัดการเรียนการสอนหน้าที่พลเมืองในลักษณะใด ผลการจัดบรรลุเป้าหมายหรือไม่ โดยพิจารณาทางเลือกดังนี้

- เพิ่ม “วิชาหน้าที่พลเมือง” ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (มีการตัดสินผลการเรียน) **หรือ**

- บูรณาการกับการเรียนรู้ในรายวิชาอื่นทั้งรายวิชาพื้นฐาน หรือเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ (มีการตัดสินผลการเรียนรวมอยู่ในรายวิชานั้นๆ) **หรือ**

- บูรณาการกับการเรียนรู้ในรายวิชาพื้นฐาน หรือรายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น (มีการตัดสินผลการเรียนรวมอยู่ในรายวิชานั้นๆ) **หรือ**

- บูรณาการการเรียนรู้กับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือกิจกรรม/โครงการ/โครงงานหรือวิถีชีวิตประจำวันในโรงเรียน (มีการตัดสินผลการเรียน “ผ่าน” หรือ “ไม่ผ่าน” ตามลักษณะของกิจกรรม)

5. การจัดรายวิชาประวัติศาสตร์

ระดับประถมศึกษา จัดให้เรียนสาระประวัติศาสตร์ 40 ชั่วโมง/ปี

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จัดให้เรียน 40 ชั่วโมง/ปี (3 ปี 3 นก.)

6. การจัดรายวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ในส่วนของสาระภูมิศาสตร์ ดำเนินการดังนี้

- ระดับประถมศึกษา นำมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ไปจัดไว้ในรายวิชาพื้นฐานสังคมศึกษา
- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถนำมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ไปจัดไว้ในรายวิชาพื้นฐานสังคมศึกษาหรือจัดแยกเป็นรายวิชาพื้นฐานภูมิศาสตร์ได้

7. การจัดรายวิชาภาษาอังกฤษ

สถานศึกษาทุกแห่ง ต้องจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในชั้น ป.1 –ป.3 จำนวน 200 ชั่วโมง/ปี โดยเสนอทางเลือก ดังนี้

- จัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เป็นรายวิชาพื้นฐาน จำนวน 200 ชั่วโมง/ปี **หรือ**
- จัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เป็นรายวิชาพื้นฐาน อย่างน้อย 120 ชั่วโมง/ปี และจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร 80 ชั่วโมง/ปี รวมเวลาเรียนภาษาอังกฤษทั้งหมด จำนวน 200 ชั่วโมง/ปี

8. การนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา

การนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา ไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา มีแนวทางดังต่อไปนี้

- เปิดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม (มีการตัดสินผลการเรียน) **หรือ**
- บูรณาการกับการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (มีการตัดสินผลการเรียนรวมอยู่ในรายวิชานั้นๆ) **หรือ**
- บูรณาการกับการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ (มีการตัดสินผลการเรียนรวมอยู่ในรายวิชานั้นๆ) **หรือ**
- จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (มีการตัดสินผล ตามลักษณะของกิจกรรม) **หรือ**
- จัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร **หรือ**
- บูรณาการกับวิถีชีวิตในโรงเรียน

9. การจัดเวลาเรียนต้องสอดคล้องกับเกณฑ์การจบการศึกษา และคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียน

สิ่งที่ต้องคำนึงเป็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่งคือการจัดเวลาเรียนในหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนต้องสอดคล้องกับเกณฑ์การจบสถานศึกษา และควรคำนึงถึงจุดเน้นนโยบาย มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและจุดเน้นเฉพาะตามโครงการโรงเรียนพิเศษต่าง อาทิเช่น ด้านอาชีพและการฝึกทักษะอาชีพ โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โรงเรียนประชารัฐ โรงเรียนมาตรฐานสากล โรงเรียนในโครงการ English for All เป็นต้น

บทสรุป

การปรับปรุง ตรวจสอบและทบทวนโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อต้องการให้ทุกโรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาที่สามารถนำมามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดไปสู่การปฏิบัติ ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนเกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ตัวนักเรียน ทั้งนี้หลักสูตรสถานศึกษาหรือโครงสร้างหลักสูตรที่มีการปรับก็ควรคำนึงถึงบริบท และสภาพความพร้อมของสถานศึกษาเป็นสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

- คำสั่งที่ สพฐ. 1239/2560 เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ลงวันที่ 7 สิงหาคม 2560
- ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
- การประชุมสร้างความเข้าใจ การนำมามาตรฐาน การเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) สู่การปฏิบัติ https://www.youtube.com/watch?v=SqY9jW_DF20
- คำสั่งที่ สพฐ. 30/2561 เรื่อง ให้เปลี่ยนแปลงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ลงวันที่ 5 มกราคม 2561
- ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่ม สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ลงวันที่ 8 มกราคม 2561
- หนังสือ สพฐ.ที่ศธ 04008/ว918 เรื่องการนำหลักสูตรด้านทุจริต (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ไปปรับ ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ลงวันที่ 5 เมษายน 2562